

En sammanfattande dokumentation över upplägg och arbetssätt på Tolk- och översättarutbildningen för döva 2015 – 2017.

Två utbildningsomgångar genomfördes inom projektet 'Utbildning för döva tolkar och översättare' 2015 – 2017.

**Skrivet av:
Maya Rohdell, projektledare och kursansvarig**

Innehållsförteckning

Inledning	3
Utbildningens upplägg.....	4
Processinriktat arbetssätt på teckenspråkig grund.....	4
Att arbeta med sina språk som redskap	5
Metodbeskrivning	6
<i>Metoden 'Flipped classroom'</i>	<i>6</i>
<i>Diskussioner – ett avgörande arbetssätt</i>	<i>6</i>
<i>Praktiska övningar</i>	<i>7</i>
<i>Berättarformen som verktyg – intressant insikt</i>	<i>8</i>
<i>Individuella samtal</i>	<i>8</i>
Tekniska plattformar	9
<i>Acano distansplattform</i>	<i>9</i>
<i>Dropbox</i>	<i>10</i>
<i>Drive</i>	<i>12</i>
<i>G+</i>	<i>12</i>
Avslutande ord	13

Tolk- och översättarutbildning för döva

En beskrivning av yrkesutbildningens upplägg och arbetssätt.

Inledning

Tolk- och översättarutbildningens övergripande mål är att ge en yrkesutbildning på svenskt teckenspråk, i utbildningens alla olika moment. För att uppnå målet har det krävts, och kommer att krävas, en väl genomtänkt plan för att allt från föreläsningar, litteratur, hemuppgifter och redovisningar ska kunna ges på teckenspråk. Målsättningen är tydlig: att ge deltagarna en utbildning på deras primära språk (Ibland sammanfaller det primära språket med deltagarens modersmål men inte alltid.), i det här fallet svenskt teckenspråk. Det är ingen självklarhet att få tillgodogöra sig en utbildning på sitt primära språk när man tillhör en språklig minoritet, eftersom vi lever i en majoritetsspråkskultur i Sverige där svenskan, både i tal och skrift, är det språk och den norm som samhället är uppbyggt efter. Vårt samhälle är en skriftspråkskultur som genomsyrar väldigt mycket av skolvärlden oavsett om det gäller grund-, gymnasie-, högskola eller universitet. Döva och teckenspråk är i minoritet och teckenspråk har ingen skriftspråklig form, precis som de flesta språk i världen. De dominerande språken är dock de med ett skriftspråk. Med detta vid handen har det därför krävt ett noga genomtänkt språkligt upplägg på tolk- och översättarutbildningen för döva.

Det har för det första inneburit att vi har använt olika plattformar och teknisk utrustning för att följa det språkliga målet. Det har också inneburit att vi i största möjliga utsträckning undvikit att ha föreläsningar på svenska som skulle ha tolkats, eftersom det också innebär att deltagarna i de fallen får ta del av ett simultantolkat teckenspråk som är mer svårtillgängligt än att få föreläsningar på ett språk som inte är tolkat.

Svenskt teckenspråk har, som nämnts, varit utbildningens primära språk vilket har inneburit att vi har utvecklat metoder för att arbeta i linje med dess kultur. Svenskt teckenspråk och teckenspråk i allmänhet är ett traderat språk och därmed bygger kulturen i mångt och mycket på samtal och diskussion. Det har inneburit att vi har utvecklat arbetsformer som t.ex. att diskussioner har varit ett stort inslag i utbildningen, för att få undervisningen att följa kulturens uttryckssätt. Föreläsningssdelen har integrerats med diskussioner i större utsträckning än vid undervisning för hörande, svensktalande deltagare. Ett turtagningssystem utvecklades under första utbildningsomgången (för mer information se längre ner, under rubrik '*Diskussioner – ett avgörande arbetssätt*').

Utöver den övergripande målsättningen så är målsättningen med yrkesutbildningen, och har varit, att ge en grundläggande tolk- och översättarutbildning för döva, enligt gruppens språkliga och erfarenhetsmässiga grund och utifrån de utbildningsbehov som

gruppen har. Därför har vi i utbildningen arbetat processinriktat. Det har inneburit att utbildningens form och innehåll delvis har byggts på de behov och de erfarenheter som deltagare och medverkande lärare har haft.

Under kommande rubriker beskrivs utbildningens arbetssätt mer i detalj.

Utbildningens upplägg

För detaljerad information om upplägg av *Tolk- och översättarutbildningen för döva* se utbildningens kursplan.

Utbildningen består av två moduler; gemensam språkmodul samt yrkesinriktad modul. Det innebär att en stor del av första terminen läses gemensamt av de båda yrkesgrupperna tolkar och översättare. Under första terminen läggs grunden för att utveckla en metalingvistisk medvetenhet, med tillhörande fackspråksterminologi, för den egna språkproduktion samt andras språkproduktioner, både spontana och strukturerade teckenspråksproduktioner samt för översättningar och tolkningar till teckenspråk. Den metalingvistiska medvetenheten med tillhörande fackspråksterminologi, fungerar sedan som ett viktigt verktyg i det fortsatta arbetet som tolk och översättare.

Under den yrkesinriktade modulen utvecklar respektive yrkesgrupp en grundläggande yrkesprofessionalitet genom att varva föreläsningar med praktiska övningar med relevant teori kopplat till respektive yrke.

Under utbildningen har vi arbetat med flera lärare som besitter olika kompetenser samt arbetat med många externa föreläsare (det har både varit föreläsare utifrån och föreläsare i form av kursdeltagare med fackspecifik kunskap) som har fackspecifikkunskap inom språk, översättning och tolkning inom i första hand teckenspråksfältet.

Processinriktat arbetssätt på teckenspråkig grund

Arbetssättet under utbildningen har varit medvetet processinriktat med ett relativt stort inflytande från utbildningsdeltagarna. Det har inneburit att en grundläggande kursplan har följts, där varje fysisk träff samt varje distansträff har ett grundläggande upplägg som dock har modifierats efter deltagarnas behov, kunskap och erfarenhet. Det processinriktade arbetssättet valdes med tanke på att yrkesutbildningen var ny i Sverige och att den därmed bröt ny mark och att kursdeltagarna i flera av momenten var de som besatt unik kunskap och erfarenhet som tillvaratogs i yrkesutbildningen.

Deltagarnas kunskap och erfarenhet har tagits tillvara genom utbyte av arbetslivserfarenheter genom i huvudsak diskussioner men också genom föreläsningar och övningar som deltagarna har planerat och genomfört under utbildningen. Det har

inneburit att deltagarna själva har undervisat i de moment där de har kunskap och erfarenhet som ingen annan innehar.

Genom det processinriktade arbetssättet, där deltagarna har fått arbeta enligt sina språkliga och kulturella villkor, har inneburit ett unisont engagemang, under hela utbildningstiden, från deltagarna samt en kunskapsutveckling som har varit påtaglig. I de kontinuerliga reflektioner och utvärderingar som har gjorts i bl.a. Google+ (Googles program som fungerar ungefär som FaceBook) har det framkommit att deltagarna har tagit till sig ny kunskap som de sedan direkt omsatt i sitt arbete och att de har fått kraft som gjort att de har kunnat utvecklas som individer tillhörande en språklig minoritet.

Det kan kanske uppfattas som upprepande att skriva om det processinriktade arbetssättet och det språkligt genomtänkta upplägget men det är just genom det som utvecklingen hos varje deltagare blev synbar och det gav också märkbart mycket energi till deltagaren själv och till hela gruppen, vilket innebar att utbildningarna kunde genomföras på ett effektivt sätt med god måloppfyllelse.

Deltagarna har vid upprepade tillfällen fått insikter om vad deras övriga skolgång * där det många gånger har inneburit, ofta språkliga insikter, som har lett till en snabb implementering av de nya insikterna i utvecklingen till en mer medveten översättare och tolk.

Att arbeta med sina språk som redskap

Det är en utmaning att arbeta med sig själv som redskap i ett yrke. Allra mest utmanande är det som tolk, där man hela tiden möter människor i en här- och nu-situation. När man behöver utvecklas i sitt yrke, både som tolk och översättare, är man därmed också tvungen att utveckla en mycket personlig del av sig själv. Här behöver också tilläggas att deltagarna på denna yrkesutbildning tillhör en språklig minoritet med en mycket varierande språkbakgrund – alltså en mycket heterogen grupp avseende språkbakgrund. Några deltagare har svenskt teckenspråk som modersmål medan några har svenska. Ytterligare några har annat lands teckenspråk som modersmål. Några deltagare har fått tillgång till språk redan från början i livet medan andra har fått tillgång till sitt modersmål efter några år. Dessutom har många deltagare fått varierande tillgång till teckenspråk under sin skoltid, både i grundskola och gymnasium. Med det vid handen är det med största sannolikhet ytterligare utmanande att utvecklas rent språkligt, vilket dock har varit nödvändigt för att omsätta insikter till verktyg i arbetet som tolk och översättare. Utvecklingen som deltagarna har lyckats genomgå har markant höjt kvaliteten i deras praktiska övningar, både inom tolkning och översättning, under utbildningen.

* Grund- och gymnasieskola för döva alternativt hörselskadade, där lärare har haft mycket varierande teckenspråkskompetens, från ingen kompetens alls till ganska bra kompetens, i undantagsfall mycket god kompetens.

Vid de individuella samtalen, i slutet på utbildningen, framkom av de allra flesta att de har växt rent personligt, fått ökat självförtroende både privat och i sitt yrke, utvecklat sitt teckenspråk och sin språkliga medvetenhet, blivit stoltare som människa mm.

Metodbeskrivning

Metoden 'Flipped classroom'

Vi har använt oss av en metod som kallas 'flipped classroom' (**Flipped Classroom** eller "flippat klassrum" är en pedagogisk modell där läraren använder digitala verktyg och ger eleverna möjlighet att nå kunskap och inspiration genom webbaserade genomgångar istället för traditionella föreläsningar i klassrummet. Information hämtad från www.so-rummet.se/kategorier/flipped-classroom) och som har inneburit att vi har spelat in en del sammanfattande föreläsningar med tillhörande power point och skickat till deltagarna innan varje kursträff. Det innebär att varje deltagare har getts möjlighet att förbereda sig på det ämne eller det område som kommer att tas upp vid kurstillfället. Deltagaren har då t.ex. haft möjlighet att förbereda sig och ta med eventuella frågor till kursträffen. De sammanfattande föreläsningarna har även fungerat som repetitionsmaterial.

Diskussioner – ett avgörande arbetssätt

Tidigare har diskussioner beskrivits som en mycket viktig del i undervisningen och ett inslag som följer en teckenspråkig kultur. Dock upplevde både lärare och deltagare att diskussionerna kunde ta överhanden om de inte strukturerades upp med föreläsningsslag. Det krävdes också ett tydligt turordningssystem för att diskussionerna skulle vara strukturerade och praktiska. Under diskussionerna utvecklades ett turtagningssystem som bygger på att deltagarna har använt sig av siffror (siffertecken) vid handuppräkning för att tydliggöra vem som står på tur. Detta system har utvecklats och har använts för att få turtagningen att flyta på smidigt eftersom det har varit ca 25 deltagare vid varje träff och diskussioner har varit en betydande del av undervisningen.

Det har visat sig under båda utbildningsomgångarna (2015-2016 och 2016-2017) att i diskussioner har mycket kunskap byggts och insikter gjorts, och vi lärare har samtidigt fått chansen att fånga upp var deltagarna står i sin utveckling. Genom att vi lärare har fått ta del av deltagarnas kunskap och erfarenhet har vi kunnat möta deltagarna på det mest konstruktiva och adekvata sätt som behövts.

En rent språklig aspekt när det gäller diskussioner är att man bygger kunskap som tidigare nämnts förutom det när det gäller svenskt teckenspråk och eventuellt tecknade språk generellt så bygger man upp ett gemensamt sätt att benämna och beskriva olika förhållande eller saker som man pratar om. Svenskt teckenspråk och eventuellt tecknade språk generellt, beskriver olika förhållanden, processer eller saker med hjälp

av avbildande verbkonstruktioner (kallas även avbildande tecken, för mer information se bl.a. Camilla Lindahl avhandling **Tecken av betydelse: En studie av dialog i ett multimodalt, teckenspråkigt tvåspråkigt NO-klassrum**. Se även Pia Simper Allens avhandling Avbildande verbkonstruktioner i svenskt teckenspråk) som uppstår i stunden och som inte finns lagrade i något lexikon eftersom de inte är lexikaliserade. De avbildande verbkonstruktionerna är mycket centrala för att bygga kunskap och förståelse och samtidigt svåråtkomliga eller svåra att skönja i samtalet när man t.ex. jämför med vokala språk som inte har samma uppbyggnad. Den forskning som finns på området, som i Sverige är relativt ny, har ännu inte nått ut till de som arbetar med teckenspråk inom olika fält. Med denna insikt är det nog ännu viktigare att på ett medvetet sätt arbeta med diskussioner som metod för att utveckla kunskap och förståelse, i synnerhet när man i sitt yrke arbetar med språk.

Praktiska övningar

Utbildningen har genomgående arbetat både teoretiskt och praktiskt. De praktiska övningarna har bestått av både översättningsövningar och tolkövningar men även andra typer av övningar i form av språkanalyser – kontrastiva analyser - har genomförts för att på bästa och tydligaste sätt belysa grundläggande skillnader mellan svenska och svenskt teckenspråk. Successivt har utbildningen ökat de praktiska momenten, yrkesvis, dock hela tiden varvat med relevant teori.

Att kontinuerligt starta i de praktiska övningarna för att därefter väva in teori har visat sig vara ett mycket givande och effektivt arbetssätt. Både med tanke på deltagarnas tidigare erfarenheter men också för att belysa de tekniker och strategier som sedan skulle utvecklas.

Som exempel kan nämnas att tolkgruppen har arbetat med tolkövningar som varit högs realistiska genom att samarbeta med både personer med dövblindhet samt med personer med invandrarbakgrund. Tolk lärarna har anordnat fiktiva fast realistiska tolsituationer där deltagarna har fått tolka till tolkanvändare som tillhör den målgrupp man sedan ska arbeta med d v s personer med dövblindhet, personer med annat teckenspråk än svenskt, samt nyanlända. Efter tolkövningen har alla tillsammans utvärderat övningen och deltagarna har därmed fått direkt feedback på sin tolkning. De praktiska tolkövningarna som följt en bestämd progression har sedan varvats med relevant teori. Parallellt med tolkövningar och tolkteori har deltagarna fått relevant kunskap om tolketik samt bearbetat etiska frågor. Särskilt intressant har varit de diskussioner kring skillnader och likheter mellan hörandes och dövas syn på vissa etiska spörsmål. Deltagarna har visat att de uppnått en större kunskap och medvetenhet kring det tolketiska förhållningssättet och en tydlig progression vad gäller tolkteknik och tolkstrategier.

Översättargruppen har fått översättningsuppgifter som syftat till att utveckla relevanta verktyg för att kunna översätta till en måltext som är både ekvivalent och idiomatisk och därmed kulturanpassad. En viktig översättningsövning var att få arbeta med samma källtext två gången. I början av utbildningen översattes källtexten i smågrupper, med den kunskap och de verktyg som deltagarna hade med sig och hunnit utveckla. Senare i

utbildningen översattes samma källtext individuellt och de nya verktygen och resultatet var mycket tydligt. Deltagarna hade tillägnat sig nya verktyg och kunde omsätta dem i praktiken med resultatet att måltexten blev mycket mer idiomatisk och kulturanpassad.

Berättarformen som verktyg – intressant insikt

En översättare som översätter mellan svenska och svenskt teckenspråk har en utmanande uppgift eftersom det inte enbart handlar om en översättning mellan två språk. Det handlar om en översättning mellan två språk som har två helt skilda modaliteter – gestuellt och vokalt. Utöver det använder sig språken av ytterligare en skild modalitet – skriftspråk – talspråk. Vid presentationen av översättningen till svenskt teckenspråk – som enbart görs i 'talad' form - är det svårt att återskapa en naturlig språksituation eftersom presentationen av texten görs till en kamera. För att nå fram till en idiomatisk måltext på svenskt teckenspråk har översättargruppen därför arbetat med olika tankesätt och metoder. Utöver det som beskrivits handlar det dessutom om att man som översättare ska minnas sin text. Fram till dags dato har det vanligaste sättet att minnas sin måltext varit att skriva en promptertext, vilket har inneburit att man har lånat svenskan för att skriva sin teckenspråkstext. Det har gjort att det har varit mycket svårt att hitta fram till en idiomatisk och kulturanpassad text på teckenspråk. Några metoder vi i utbildningen har arbetat med som har underlättat att hitta fram till en idiomatisk måltext har varit:

- **Att tänka in en konkret person som representerar målgrupp man översätter till.**
- **Att skapa en kontext – t.ex. en berättarram att inkludera innehållet i källtexten i, som gör att måltexten blir idiomatisk och kulturanpassad.**

Individuella samtal

Individuella samtal har genomförts två gånger under den 1-åriga utbildningen. Under samtalen har vi lärare getts möjlighet att diskutera deltagarens styrkor och utvecklingsområden samt fått möjlighet att se varje deltagare. Ett av målen med yrkesutbildningen är just att deltagarna ska få *'insikter i vilka styrkor och utvecklingsområden de har'* eftersom det är genom den egna insikten som varje deltagare kan fortsätta att driva sin egen utveckling framåt samt att de är medvetna om sin kompetens som yrkesperson.

De individuella samtalen har också gett bra information om de förväntningar som varje deltagare har haft på utbildningen och om de har infriats eller inte. Som exempel kan nämnas att några deltagare hade låga förväntningar på att lära sig något under utbildningen (eftersom de redan var verksamma som både översättare och tolkar) men valde ändå att läsa för att få ett kursintyg. Efter 7 kursträffar tillstår samma personer att utbildningen har varit oerhört lärorik och utvecklande både som tolk eller översättare men också rent personligt.

Tekniska plattformar

I utbildningen har vi använt oss av olika tekniska plattformar och teknisk utrustning för att kunna arbeta med teckenspråk. Följande tekniska plattformar har använts:

- Acano distansplattform
- Dropbox
- Drive
- G+

Acano distansplattform

Vi har använt en distansplattform som heter Acano och som bildningsförbundet ABF är ägare till. Plattformen har använts för distansträffar mellan varje fysisk utbildningsträff. En grupp tilldelas ett virtuellt klassrum och i ett klassrum kan man vara upp till ca 20 personer. Vi maximerade dock antalet deltagare till 9. Vid varje distansträff var läraren moderator och ansvarade för innehållet i träffen samt för turordningen under samtalet. En praktisk lösning var att alla deltagare använde t.ex. lappar som de höll upp för att visa att de ville ha ordet. Acano användes även när en gruppuppgift behövde arbetas igenom, då träffades gruppen själva via Acano.

Bilden visar ett möte via Acano.

Dropbox

I Dropbox samlade vi all vår litteratur på teckenspråk. Innan första yrkesutbildningen startade, (pilotutbildning 2015-2016) valde vi relevant litteratur, på både svenska och engelska, som vi översatte till svenskt teckenspråk. Litteraturen har använts genom att länkar har skickats ut i samband med hemläxa. Deltagarna har skaffat ett dropboxkonto som de har använt för att ta del av den teckenspråkiga litteraturen.

Litteraturen spelades in i professionell studio med erfarna döva översättare. Korta avsnitt spelades in för att vara hanterbara att söka i. Varje avsnitt hade en tillhörande titel och sidhänvisning till boken som avsnittet hade översatts ifrån. I mappen 'Inledning & termlista' beskriver vi hur vi har arbetat med översättning av litteraturen.

 Från ett språk till ett annat	--	2 +
 Inledning & termlista	--	2 +
 Sign Language Interpreting	--	2
 Tolkkunskap	--	2

Bild från den sida som visar mappar med översatt litteratur.

Namn ▲	Ändrad	Medlemmar
 1. Kapitel 2 s.12-33	--	2 +
 2. Kapitel 5 s.63-82	--	2 +
 3.Kapitel 6 s. 91-100	--	2
 4. Kapitel 8 s. 152-163	--	2 +

Bild från de översatta kapitlen från boken Sign Language Interpreting (se litteraturlista för detaljerad information av litteratur).

Namn ▲	Ändrad
 1.Inledning till kap.2. s.12.mp4	2015/7/14 11:51
 2.Tolkning och översättning.s.12-13.mp4	2015/7/14 11:50
 3.Kommunikation. s. 13-14.mp4	2015/7/15 10:20
 4.Kontext - Olika situationer. s.14.mp4	2015/7/14 11:27
 5a.Kontext - Avsikt. s.14.mp4	2015/8/12 12:28
 5b.Kontext - Språklig kod. s.14.mp4	2015/7/14 11:20
 6.Kontext - Anpassa sitt språk. s.14-15.mp4	2015/7/14 11:17
 7.Kontext - Kultur. s.15.mp4	2015/7/15 10:12
 8.Textens innehåll - Inledning. s.15-16.mp4	2015/7/14 11:35

Bild från ett av kapitlen ur ovanstående bok.

I Dropbox har vi också lagrat de filmer som kallas för 'Flipped classroom' och som är sammanfattande föreläsningar på teckenspråk, av det ämne eller område som skulle komma att behandlas på kommande utbildningsträff. För mer information om 'Flipped classroom' se rubriken **Metoden 'Flipped classroom'**.

Dropbox > Flipped classroom > Träff 1

2 medlemmar

Namn ▲	Ändrad	Medlemmar
 Grammatik_Krister.mp4	2015/8/20 16:36	2 +
 Historia_Johanna.mp4	2015/8/20 16:24	2 +
 Min resa_Maya.mp4	2015/8/21 14:04	2 + a
 Vad är ett språk_Krister.mp4	2015/8/20 16:29	2 +

Bild från Dropbox som visar Flipped classroom-filmer.

Drive

Alla deltagare skaffade Googlekonto för att kunna använda sig av Drive och G+ samt andra program som t.ex. Youtube för uppläggning av filmer. I Drive lagrade vi alla Power point-presentationer, information om hemläxa, skriftlig litteratur och teknisk information m.m. Allt ordnades i mappsystem (se skärmdump) som delades med alla kursdeltagare och lärare på utbildningen.

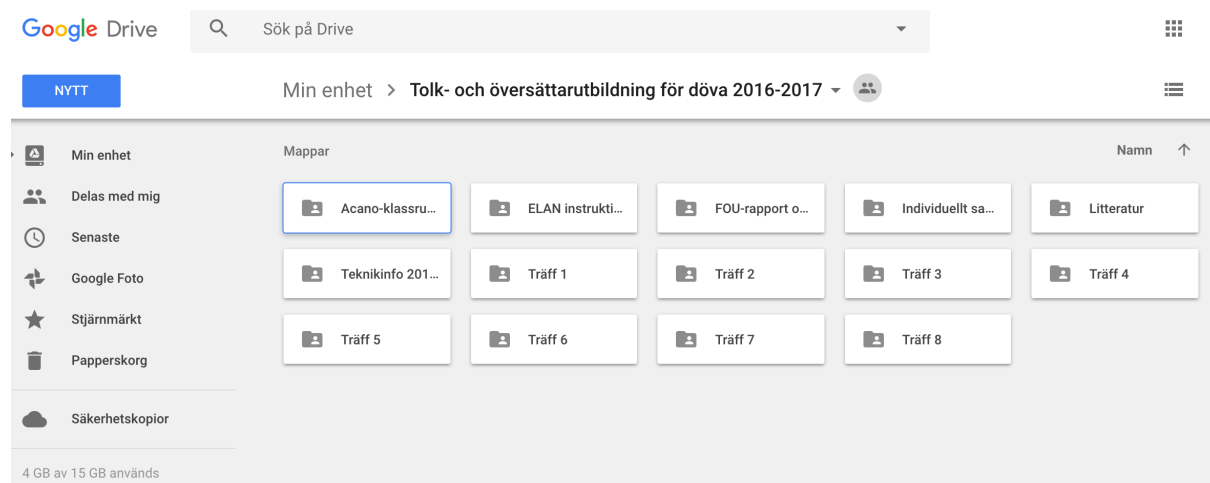

Bild visar mappstrukturen i Drive.

G+

Under utbildningen använde vi G+ som en mötesplats för att göra utvärderingar på teckenspråk, ställa frågor och komplettera viss information samt för att dela intressanta länkar med varandra. G+ är upplagt som FaceBook och är en bra plattform för att utbyta information på teckenspråk.

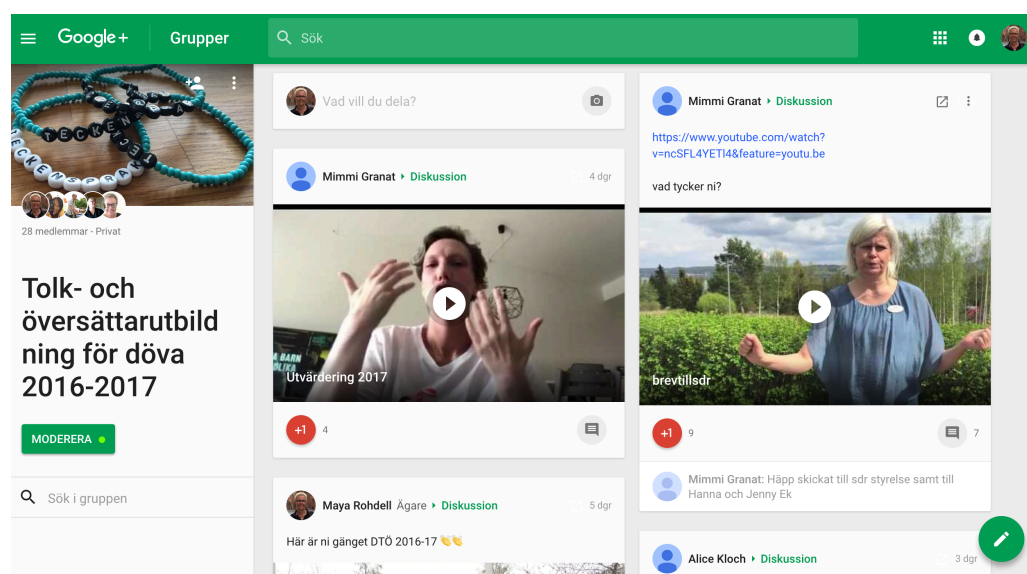

Bild visar G+.

Avslutande ord

Avslutningsvis vill vi försöka sätta in denna yrkesutbildning i ett sammanhang. Utöver det vill vi försöka beskriva både den utmaning som döva tolkar och döva översättare står inför men också visa på vikten av att ge undervisning enligt den språkliga och kulturella grund som vi alla människor har rätt att få.

Denna yrkesutbildning är i sig ny och fälten översättning och tolkning kan på ett sätt ses som nya eftersom väldigt lite utbildning har getts inom detta område i Sverige. Dock är yrkesområdena inte nya, döva har under många hundra år arbetat med översättning och tolkning men det har inte betraktats som ett yrke och de har inte varken fått ett erkännande eller betalt för det arbete som gjorts. Många gånger har döva bytt tjänster med varandra men utöver det har de inte fått betalt. En anledning till att samhället inte har sett det arbete som döva själva har gjort inom fälten översättning och tolkning kan bero på att döva tillhör en språklig minoritet och också har betraktats som en grupp med funktionsnedsättning. Det är med all säkerhet ett par av skälen till att majoritetssamhället har missat att se det arbete som hela tiden har utförts av döva. Istället har majoritetssamhället valt att utbilda hörande personer till bl.a. tolkar för döva och beskrivit historien om tolkverksamheten ur de hörande tolkarnas perspektiv. Det har gjort att det finns ytterst lite forskning om döva tolkar och översättare trots att arbete har utförts under, minst flera hundra år, runt om i hela världen. I det här sammanhanget kan nämnas att USA har utbildat döva tolkar sedan 1970-talet och ligger mycket långt fram jämfört med Sverige.

Komplext är ett ord som kan användas för att belysa och beskriva både den döva tolkens och den döva översättarens yrke. Det har framkommit under utbildningen att döva tolkar många gånger har en mycket utmanande arbetssituation. De döva tolkanvändarna är en mycket heterogen grupp där det handlar om att tolka till bl.a. personer med dövblindhet, döva invandrare, personer med idiosynkratiskt teckenspråk m.m. Detta innebär att den döva tolkens arbete är komplext ur flera aspekter och här vill vi lyfta följande aspekter för att öka förståelsen för de döva tolkarnas arbetssituation:

- att tolka för tolkanvändare som man inte har ett gemensamt språk med,
- att tolka för en döv tolkanvändare som kanske är analfabet och inte har någon skolgång med sig i livet.
- utöver det, kan tolkanvändaren ha flytt till Sverige från ett hemland i krig och med all säkerhet vara traumatiserad.
- att möta myndigheter som inte har någon kunskap om teckenspråk, döva och döva flyktingar i synnerhet.

Alla ovanstående punkter får ge en liten insikt i den komplexitet som omgärdar en döv tolks arbete.

När det gäller de döva översättarnas arbetssituation och dess komplexitet har de belysts tidigare under rubriken *'Berättarformen som verktyg – en intressant insikt'*. Följande faktorer får belysa komplexiteten i översättarens arbete:

- Att översätta mellan två språk med olika modaliteter; vokalt och gestuellt.
- Att översätta mellan två språk som har ytterligare en skild modalitet; skrift – tal.

- Att presentera sin text till en kamera och inte en levande publik/mottagare.
- Att hitta fram till en idiomatisk måltext på teckenspråk när man under hela sin skolgång och sitt vuxna liv inte fått läsa teckenspråk som språk, hela tiden lärt sig att svenskan är det som man måste behärska och som är det viktigaste språket.

Att en språklig minoritet kommer samman och får studera på egna språkliga och kulturella villkor skapar en stark kraft och energi och utöver det genererar det en utveckling hos de allra flesta deltagare som är svår att förklara och än mindre att mäta. För att verifiera det väljer vi ut några kommentarer från av de utvärderingar som gjorts kontinuerligt under utbildningen (på teckenspråk) samt gjordes (på teckenspråk) efter avslutad utbildning:

”Den här utbildningen har gett mig verktyg i mitt arbete som tolk men utbildningen har också gett mig mycket rent personligt; jag känner nu en stolthet över teckenspråk som jag inte gjorde tidigare och min identitet till mitt språk har stärkts!”

”Jag har fått verktyg i mitt arbete som översättare och ett självförtroende som gör att jag kan argumentera för och förklara vad jag gör och behöver i översättningsarbetet.”

”Utbildningen har gett mig kunskap som gör att jag nu står stark som översättare, vilket jag inte gjorde tidigare.”

”Första terminen lärde jag mig hela tiden nya saker om teckenspråk och hur det är uppbyggt och hur det skiljer sig från svenskan. Jag lärde mig också att det inte är vår uppgift att lära döva svenska i våra översättningar utan vi ska översätta till ett idiomatiskt teckenspråk, det är vår uppgift.”

Mölnlycke 2017-06-13